

40 metų su „Moterų gyvenimu“

Stasė E. Semėnienė

Parašyti į „Draugo“ 100 metų leidinį apie mano redaguotą jame skyrių „Moterų gyvenimas“ labai nenoriai sutikau. Jokios medžiagos nesukaupiau, tad tenka remtis vien savąja „pasakiška“ atmintimi.

Moterims skirtas skyrius „gimė“ su kun. dr. Juozo Prunskio (buvusio Lietuvos „XX amžius“ redaktoriaus) atsiradimu ir jam tapus dienraščio šeštadienio kultūrinio priedo „Mokslas, menas, literatūra“ redaktoriumi (1949 m.). Kai kurių moterų džiaugsmui tai buvo muzika be ribų.

Kad moteris gyvenime vaidina vieną svarbiausių vaidmenų, nėra abejonų. Va, kaip tiksliai ir vertingai moterį iškelia baronas George Gordon Byron, gimęs XVIII a. pab., rašęs XIX a. prad., poetas, be abejonės, vienas didingiausių Anglijos satyrų, turėjusių didžiulės įtakos pasaulio autoriams: „Pirmas žmogaus maistas yra iš moters krūtinės. Moters lūpos moko vaiką pirmų žodžių. Jūsų pirmas ašaras nušluosto moteris ir dažnai jūsų paskutiniai atodūšiai nuaidi klausantis moteriai“. Kaip teisingai įamžino moterį rašytojas, o juk mes patys – pilkojo gyvenimo stebėtojai – žinome, jog visa moters siela ir visas jos supratimas slypi jos širdyje.

Na, neatsiliko moters šlovinimu nei Napoleonas I (Bonaparte), Prancūzijos imperatorius, Europos aristokratijos sluoksniuose švystelėjęs kaip didis moterų gerbėjas. „Graži moteris džiugina akis, gera moteris – džiugina širdį; pirmoji yra perlas, antroji – neapsakoma brangenybė!“

J. Prunskis, įsteigęs moterų skyrių (kas antrą savaitę vieną puslapį) kultūriniam priede, redaktore pasikvietė iš Pietų Amerikos jauną Antrojo pasaulinio karo pabėgėlę Danutę Narutavičiūtę. Neilgai ji redagavo, ir po jos vadelės atite-



▲ Stasė E. Semėnienė

ko kitai „Draugo“ redaktorei, labai prityrusiai žurnalistei dr. Onai Labanauskaitėi. Ir toji greit „atsikando“, per trumpą laiką spėjo atsibosti. Ji nuolat reikalavo rasti kitą redaktorę.

Pagaliau, 1952 m., kultūrinio priedo redaktorius paprašė manęs perimti redagavimą. Ir taip iki pat 1992 m. tempiau tą vežimą – 40 metų.

Pirmasis rūpestis buvo nutiesti draugiškumo bei bendradarbiavimo tiltą su vietinėmis lietuvenėmis. Pasisekė. Entuziastingai pritarė ir įsijungė senosios kartos visuomenės veikėjos Elžbieta Samienė (10 vaikų motina), viena iš BAL-Fo „šulų“. Kita buvo ALRK Moterų sąjungos veikli narė Donna Kamm. Jos rašė straipsnius, atsiųsdavo žinių iš savo organizacijų veiklos, uoliai bendradarbiavo ir paliko visam laikui artimos, it sesės. E. Samienė prašė ne viską redaguoti „aukštu stiliumi“, kad „Draugas“ būtų suprantamas ir jų kartos skaitytojams.

Netrukus atsiliepė ir mūsų poetės: čikagietė Danutė Lipčiūtė Augienė (ji Maironio giminaitė) ir iš Kalifornijos Danutė Mitkienė, Elena Tumienė bei kt. Į skyrių „Moterų gyvenimas“ netruko įsijungti Juzė Daužvardienė, rašiusi apie pirmųjų JAV lietuvių moterų įnašą Amerikoje, ir Alina Skrupskelienė su savo straipsniais apie muziką. Lanksčia plunksna, kartkartėmis išlaikytu sąmoju, retom temom džiugino įdomūs Liudos Germanienės straipsniai. Originalūs, mums nepažįstamo pasaulio būdavo Nijolės Bertašiūtės Maskaliūnienės straipsniai iš egzotiško arabų gyvenimo (ji turėjo didelę patirtį, išgyvenusi gan ilgokai jų krašte). Savo straipsniais skyrių praturtindavo ir mūsų pedagogės istorikės Ona Krikščiūnienė, Alicija Rūgytė. Nuotrupos iš lituanistinių mokyklų į moterų skyrių įkrisdavo atsiųstos uolios mokytojos Aldonos Dirmantaitės Šimaitienės. Viena darbščiausių žurnalistų, rašiusių apie New Yorko lietuvių moterų veiklą, buvo Aldona Janačienė. Beveik kas antrame numeryje tilpdavo jos reportažai.

Na, o jau Stefanija Stasienė iš Clevelando, Ohio, pralenkė jas visas. Toji nuolatinė bendradarbė pasižymėjo nuostabiu darbštumu. Neprisimenu numerio, kuriame nebūtų buvę jos receptų ar straipsnio apie mitybą (ji specializavosi Paryžiuje, Cordon Bleu). 2000 m. ji Lietuvoje išleido labai vertingą kulinarijos knygą „Kviečiu vaišintis“.

Apie lietuvių gyvenimą (ir kartais džiovininkų gydymą) Šveicarijoje parašydavo Marija Milvydienė iš Davos Platz. Net iš Hamburgo, Vokietijos, viena kita atsiųsdavo kultūrinių žinučių. Retkarčiais grožio, madų, elegantiško apsirengimo mėgėjos gaudavo patarimų iš mūsų pasižymėjusios, amerikiečių aukštai vertinamos profesionalės modeliuotojos Nijolės Lipčiūtės Voketaitenės. Kiekviename numeryje būdavo gausu straipsnių iš moterų veiklos, kultūrinių žinučių.

Neignoravo moterų skyriaus nei vyrai. Pats kultūrinio priedo redaktorius kartas nuo karto ką nors brūkšteldavo. O kalbininkas dr. Petras Jonikas, paprašytas išspręsti LDK Birutės draugijos narių „birutietės“ ar „birutininkės“ vardą, išsamiai straipsnyje išdėstė, jog jos – „birutininkės“. Petras Petrutis jautriai ir įdomiai aprašė balerinos, choreografės Violetos Karosaitės gausius darbus, pavadindamas ją Barbe devyndarbe. Ir pedagogas Ignas Serapinas parašydavo ši bei tą ir kt. Didysis tolerantas, įvairių pažiūrų asmenų didžiai gerbiamas, nuostabus visuomenininkas, redaktorius Leonardas Šimutis (gal norėdamas suteikti moralinę paramą?) papasakojo, kaip vyrai domisi moterų skyriumi. Esą, jam stovint ant gatvės kampo ir laukiant autobuso, vienas vyriškis atskleidęs „Draugą“ skaitė „Moterų gyvenimą“.

Skyrius puošėsi ir puikiu ženklu. Puslapio kairės pusės viršuje puikavosi dailininkės Bronės Jasiukaitytės Jameikienės dailus kūrinys: trys moterys, dėvinčios tautinius drabužius ir karūnuotos, kiekviena, ištiesusi delną, nešė po paukštelį.

Viskam yra pradžia ir pabaiga. Keitėsi laikai, keitėsi ir redaktoriai. Kultūrinio priedo redagavimą perėmė naujai atvykęs į Čicagą poetas Kazys Bradūnas. Jam išėjus į pensiją atsirado to priedo pirmoji redaktorė Aušrelė Liulevičienė. Nauja šluota iššlavė „Moterų gyvenimą“ iš kultūrinio priedo į šeštadieninį bendrą „Draugą“.

Dirbdama septynias dienas per savaitę Balzeko lietuvių kultūros muziejuje, o, be to, jau garbaus amžiaus, 1992 m. apleidau „Moterų gyvenimą“. Ir nors redaktorė Irena Regienė siūlėsi tuomet tą skyrių perimti ir priimti į savo gausaus redagavimo globą, anuo metu buvusi vyr. redaktorė Danutė Bindokienė nutarė palikti be jo.

